

TAÜLL

SECRETARIAT INTERDIOCESÀ
PER A LA CUSTÒDIA I PROMOCIÓ
DE L'ART SAGRAT DE CATALUNYA

NÚMERO 55
PUBLICACIÓ QUADRIMESTRAL
AGOST-OCTUBRE 2020

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Vitralls apocalíptics d'Henryk Skudlik

per ROSA M. ARMELLES I JAVIER CLEMENTE

A l'església parroquial dels sants **Cosme i Damià**, del **Prat de Llobregat**, llueixen uns vitralls d'**Henryk Skudlik**, artista alemany nascut a Nowy Byton, l'any 1927. Destaquen dos frisos discontinus, a ambdós costats de l'església, en franges elevades, que desenvolupen els temes de l'**Església del Patiment** i l'**Església Triomfant**. La realització material, deguda a vitralls Bonet, data del 1968.

El 1960, Skudlik havia arribat a l'Escola Alemanya de Barcelona com a experimentat professor d'Art. El seu bagatge: dos cursos de Filosofia i Teologia, a Eischtätt, i la carrera d'Art que finalitzà el 1954 en la Universitat de Munich; com a creador, uns vitralls per a l'església de Sant Gabriel, a Nuremberg. Allà confrontà l'expulsió del Paradís, amb protagonisme d'Eva i la serp, amb un vitrall paral·lel on Maria esclafa el cap a l'animal. Henryk Skudlik va viure a Valldoreix, on sovint conversava amb el seu millor amic, José María Valverde; a les tertúlies es podia afegir ocasionalment l'abat de Montserrat, Aureli Maria Escarré. Potser en algun moment van parlar del vitrall que l'artista feu per a la sagristia de l'església de l'Assumpció, de Valldoreix. Els tres metres d'alçada mostren la figura de sant Martí de Tours, a cavall, partint la seva capa; també sant Sever, amb bàcul i mitra, als voltants de Barcelona, fent via cap a Sant Cugat. Ara bé, aquest Skudlik no és el més transgressor que coneixem. Com a gran innovador en la iconografia religiosa el descobrim a l'església de Sant Albert Magne, parròquia alemanya de Barcelona, en l'obra que s'ubicarà, en

Plafó on s'aprecia com els botxins empenyen les víctimes cap a les cambres crematòries d'un camp d'extermini.

bona part, a l'església del Prat.

El sacerdot **Josef Aiginger**, rector de la comunitat alemanya des del 1962, dotarà de vitralls artístics el seu temple, funcional i modern, obra de Bernhard Weber. L'aportació d'Henryk Skudlik va néixer amb polèmica. L'artista recorda que eren temps del Concili Vaticà II i que debatia amb Aiginger, professor de Religió de l'escola on coincidien, sobre les informacions que llegien al *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. La posició conservadora d'Aiginger motivà que el seu col·lega artista l'arribés a anomenar "Otaviani", pel cardenal més immobilitista. L'obert contrast de parers s'evidenciava quan discutien sobre la iconografia per a l'església. Tot i les discrepàncies,

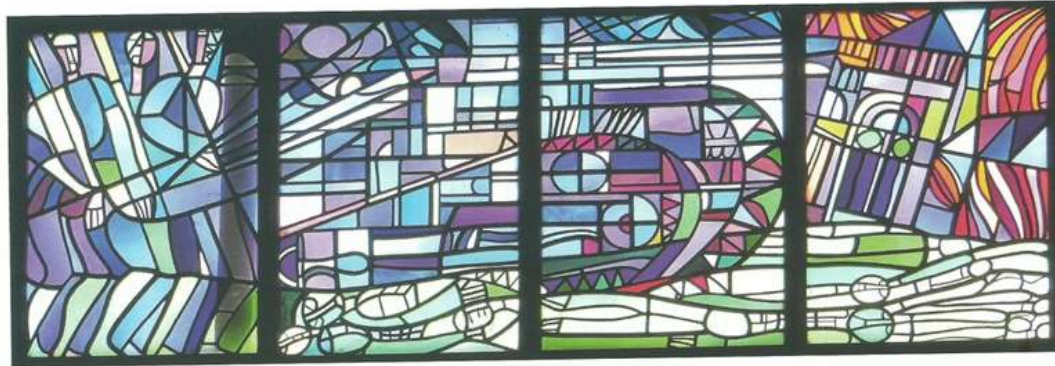
Distribució original d'alguns dels vitralls "apocalíptics" encara a la parròquia alemanya de Barcelona.

Aiginger deixarà carta lliure amb una nota per a Skudlik: "ara pot mostrar el que sap de teologia". Aviat hi haurà un concepte general per omplir de contingut els espais: cinc finestres en la paret longitudinal dreta acollirien els temes de la Creació del món, Caiguda del pecat, Naixement, Passió i Resurrecció de Jesús!; al lateral del presbiteri hi hauria un vitrall de l'Apocalipsi amb àngels trompeters, la Jerusalem celestial i l'Anyell!; la tercera aportació serà la que íntegrament passarà a formar part de l'església del Prat.

El temple barceloní es va haver d'enderrocar el 2007. L'empresa Grau Montserrat va salvar les vidrieres. Bona part arribaran al Prat gràcies a mossèn **Lluís Portabella**. Es tracta

d'un llegat que convida a la reflexió. Ja el 1972, Josef Aiginger va fer una glossa sobre l'obra. Omplí de joia l'antic company artista, que hi reconegué una "molt profunda interpretació dels meus vitralls". Que l'autor mateix admeti aquest extrem, anima a aprofitar-ne el contingut.

L'obra mostra el **patiment per causa humana**. D'aquesta realitat el nostre artista no pot defugir. Havia lluitat contra els russos a la Segona Guerra Mundial. La confrontació el deixà traumatitzat. En l'església del Prat, es fa present el seu dolor. Especialment colpidors són aquests vitralls que queden a la dreta, en la part alta de la nau. Set conjunts, de quatre plafons cadascun, discorren incidint sobre el sofriment de l'Església

Destrucció i brutalitat bèl·lica; per sobre dels cadàvers circulen els carros de combat.

La salvació de la humanitat també arriba per a aquells que han estat víctimes dels bombardejos, gent famolenca, han patit de la guerra en general. El seu pelegrinatge els du al costat de la Creu del Senyor.

en un pelegrinatge de dolor i lluita. Responen a l'advertiment del llibre de l'Apocalipsi. Es posa l'èmfasi en l'especial crueltat amb què s'ha manifestat la caiguda de la naturalesa humana, i que Skudlik va viure en primera persona. El seu recull apocalíptic no segueix fil per randa el text neotestamentari, tal i com es fa en les miniatures dels Beats, o en les il·lustracions de la societat bíblica *Watch Tower*. Skudlik el redimensiona donant-li actualitat i emparentant-lo, en l'aspecte conceptual i ensems formal, amb el *Gernika* picassà. Així és com apareixen nous aspectes dolorosos, que Aiginger reconeix. Aquest diu que hi ha un camí de cadàvers; nosaltres afegim que, per sobre d'aquests, avança un carro de combat. Aiginger hi veu

les cambres crematòries d'un camp de concentració; podem precisar que el foc s'ha estès a la destrucció de ciutats senceres. De les conseqüències de les guerres s'assenyalen víctimes expulsades pels bombardejos i persones famolenques. Una altra desgràcia identificada per Aiginger: accident mortal en una fàbrica. Amb tot, Skudlik **també representa la salvació de la humanitat** que, en el seu camí, ha arribat al costat de la Creu. El que transmet aquest conjunt, en definitiva, és que Crist, pel patiment, s'ha convertit en germà dels homes. Altres set conjunts, al costat esquerre, fan gaudir de la **il·lusió del futur** on impera Jesús. El triomf s'alça per a superar l'afflicció de l'ànim de la paret oposada. Ara hi ha imatges

La figura de Crist com a totpoderós és la principal del conjunt de vitralls que mostren l'Església triomfant. Amb el títol de Pantocràtor també es troba referenciat el dibuix que l'autor fa del Crist que avança caminant.

d'esperança cristiana que posa els ulls en el demà. Són visions joàniques relatives a la **fi dels temps**, amb una gentada de testimonis del nom de Crist. En representació hi figuren bisbes, laics, reis, treballadors i santes dones, com a poble de Jesús benaurat. La imatge més destacable: Crist com a totpoderós sobre la **Jerusalem celestial**, envoltat d'àngels joiosos i tocant música. Aquest és el somni que Aiginger també identificà. Trobem làmpades enceses, la lloança de 144.000 marcats; molts que agiten palmes (Ap 7,9).

Després de deixar aquest ric llegat a Barcelona, Skudlik completa, a Nuremberg, la decoració de l'església de Sant Gabriel amb nous vitralls: una presentació de la Passió de Jesús a la Creu, en unes petites cel·les. Deixa empremta a la capella de Maria Consoladora, d'una llar d'avis de Miesbach. En la capella de Santa Cristina, de Landsberg am Lech, fa més vitralls. Un d'aquests recupera el motiu de la Jerusalem Celestial. Segons confessa, és el seu tema favorit i el reinterpreta múltiples vegades amb diferents procediments, com ara el gravat. Sobre altres detalls iconogràfics presents al Prat, l'autor insisteix a retornar: el **Crist totpoderós**. L'esperança mai no perduda en el futur definitiu de la humanitat, la Jerusalem del Cel, on el Crist de la segona vinguda triomfa, consola al propi autor i a qui vegi aquest quefer creatiu. Tot i així, no farà oblidar la seva proposta més trencadora: la gosadia de col·locar, en un lloc de culte, les visions dramàtiques del patiment que han quedat a l'església dels sants Cosme i Damià, al Prat.

Els vitralls de l'església del Baix Llobregat esdevenen una referència cabdal en el conjunt de l'obra d'Skudlik però, a més, marquen una fita única en l'àmbit sacre d'un temple. La cruesa de les escenes del martiri contemporani de la Segona Guerra Mundial constitueixen uns **vitralls certament revolucionaris**. La seva distribució definitiva es va completar amb

vuit plafons nous, del 2009, que tanquen el cicle iconogràfic, al bisbat de Sant Feliu de Llobregat.

1. Ara a les esglésies dels sants Cosme i Damià, del Prat de Llobregat, i de Santa Maria de les Arenes, de Terrassa. S'han preservat desdibuixant la visió abstractitzant original.
2. Ara al presbiteri de l'església de Terrassa. S'ha separat l'original en dues meitats.

Projectes de vitralls realitzats per Skudlik, el 2009, específicament per a l'església dels sants Cosme i Damià, del Prat. Al·legories que arrodoneixen els conjunts representatius de l'Església patidora i l'Església triomfant respectivament.